

RAJNO GLAVARSTVO
ilicijjski oddelek
Državna licejska knjižnica
v Ljubljani

Poštnina plačana v getovini.

V Celju, v sredo 30. maja 1923.

Posamezna štev. 1 Din.

MAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po
prazniku vsak dan.

Uredništvo in tiskarnišvo: Celje,
Strossmayerjeva ul. št. 1, I. nadstropje.

Naslov za dopise: Celje pošt. pred. 43.
Telef. int. št. 53. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 20 Din.
za inozemstvo 30 Din.

Oglas: prostor 1x65 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer
se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

Organizirano delo.

Sedanjí moderni obrat zahteva organiziran način dela v proizvodnji. Križajoči se interesi med delom in kapitalom pa silijo tudi delavstvo, da se organizira za varovanje svojih pravic kot razred proti razredu. Zgodovina dela je zgodovina človeškega plemena in glavno vprašanje je bilo že v početkih zgodovine vedno vprašanje razmerja med delavci in delodajalci. Kajti od nekdaj so nekateri delali za druge, ki niso delali. Sistem izkoriščanja je torej star kakor človeštvo samo, le, da so bili ti sistemi v davni prošlosti zelo primitivni, v mnogih ozirih pa veliko bolj barbarski od dandanašnjih.

Delavec se že dolgo zaveda — če ni popolnoma slep — da dela velika večina ljudstva za druge. Če čita časopise, lahko razvidi iz njih, kako nekateri zapravljajo stotisočake in milijone po letoviščih, v igralnicah, za lepoticje, orgije itd. Danes gre hčer velekapitalista na potovanje po Evropi. V Parizu potroši par stotisoč, v Londonu zopet toliko, v Italiji isto, v Švici razmetava, potem gre v Monte Karlo, nato v Nemčijo in tako naprej. Ko se tam naveliča, pride domov, kjer ostane dva dni, nato se odpelje v kako zimsko zabavišče, ko it postane tam dolg čas, gre drugam. Za spremembo gre za dva meseca na potovanje po orientu. Kdo je spravil ta denar skupaj, ki ga trosi stotine brezdelnežev na ta način? Kdo jim je zgradil krasne rezidence v bogatih mestih in v letoviščih? Kdo jim omogoča vse čare potovanja v elegantnih železniških vozovih? Kdo jim oskrbi sredstva za nabavo kočij, služinčadi itd.?

V tovarnah, rudnikih, topilnicah in vsakovrstnih delavnicah se muči milijone in milijone ljudi dan za dnem dolge ure za boro plačo. Ko je leto dni pri kraju, nima povprečen delavec ničesar, lastniki delavnih sredstev si pa dele milijonske dividende. To je zgoščena vrednost dela. Delavec je dobil za svojo proizvodnjo vrednost toliko, kolikor mu je po nazorih posestnikov delavnih sredstev potrebno za preživljanje, pa še

tega mu ne dajo radi. Ostala vrednost pa ostane lastnikom, ki jo spremene v denar, katerega si razdele na koncu leta. Ta jim omogoča rajanje in vse tiste udobnosti, kakršne si je mogel izmisliti današnji človek. V takih razmerah je delavec spoznal, da se kot posameznik ne more uspešno potegovati za svoje pravice, da si ne more sam izboljšati svojega položaja.

Kapitalizem je bil tu preje kakor delavske organizacije. Še danes so v Ameriki ogromne industrije, n. pr. jeklarska, ki operirajo z neorganiziranim delavstvom. Poskusi, da si izvojujejo priznanje svoje organizacije, se niso posrečili in jeklarsko delavstvo je tam, kakor je bilo. S prizadevanjem za organiziranje bo nadaljevalo, toda tako delo je zelo otežkočeno po splošnem porazu. Ampak prej ali slej bo moralo vendar iti v boj v tako sklenjenih vrstah, da bo poraz nemogoč. Kajti od delavstva in ne od jeklarskih kraljev je odvisen obrat.

Namen povprečne delavske organizacije je, izboljšati položaj članstva v prizadetih obratih in izven njih. Ni se strnilo v organizacijo, da bi napadalo in strašilo, temveč združilo se je iz potrebe po varstvu.

Temeljni vrok za obstoj delavskih organizacij je, da je delavcem omogočeno, da se z njihovo pomočjo in po njih uspešno pogajajo z delodajalci. Dokler je delavstvo neorganizirano, mu tudi eventualni štrajki ne pomagajo mnogo, ker so v nekaj dneh zadušeni. Vse nekaj drugega je, če je močno organizirano. Najboljši primeri v tem oziru nam nudijo pri nas dobre kovinarske organizacije.

Namen delavskih organizacij je, da se združijo vsi oni, ki so zaposleni ali zmožni, da bi bili zaposleni pri kakšni obrti ali kakšni industriji in da zagotovijo za vsakega izmed njih največjo plačo, ki jo zaslužijo po svojih zmognostih, krajši delavni čas, higienski izboljšave in boljše razmere sploh. Današnje delavske organizacije ne zahtevajo — razen par izjem — da bi moral biti vsak delavec enako plačan, temveč,

da bi vsak prejemal predpisano minimalno mezdo.

Organizirano delavstvo je naravna posledica razmer, ki jih poroči moderni družabni in industrijski položaj, a njegov obstoj je neizogiben uspeh napredujoče izobrazbe, ki se pojavlja vedno silneje in je tako prikladna moderni dobi.

Današnje razmere zahtevajo izobraženega delavstva in takemu se ne bodo mogle kratiti njegove pravice. Socialisti se v pohi meri zavedamo te resnice. Kritike proti nazadnjaškim organizacijam izdajo nekaj, pač pa izda mnogo izobraževanje članstva. Članstvo je zrcalo, v katerem odseva vodstvo, ali pa obratno; slika je v obeh slučajih enaka.

Kapitalizem ne mara nobenih delavskih organizacij in najljubše mu je, kadar more netiti medsebojni spor delavskih organizacij in političnih struj. Še nikdar ni bilo v delavskem strokovnem in političnem gibanju toliko provokatorjev, kakor jih je v sedanjih časih. Če bi bilo delavstvo tako izobraženo, kakor ni, bi ti kapitalistični agenti ne imeli tako bogatega polja, kakor ga imajo.

Organiziran delavec mora slediti delu svoje organizacije, zanimati se mora zanj, udeleževati se sej, posegati v debate, širiti razredno zavest, razkrinkavati lažnjiva poročila v kapitalističnem časopisu in pred vsem: biti moralno oprezen pred »voditelji«, kateri se rinejo v ospredje z demagogijo. Preštudirati mora njihovo prošlost, njihove prave namene, njihovo taktiko. To je najboljši način, da se ubrani poznejšim sporom in da obvaruje organizacijo nazadovanja in razpada. Marsikatera organizacija je bila uničena od delavstva samega, ker ni bilo dovolj razsodno za spoznanje, kam ga vodijo novi »voditelji«, ali kam ga bodo zapeljali stari. Ko je bil namen dosežen, so voditelji izginili, pa se zopet pojavili kje drugje pod spremenjenimi imeni.

Izobrazba delavstva v razrednem smislu je prvi pogoj za uspehe v delavskem gibanju. Čim več izobrazbe, tem večji in dalekosežnejši bodo uspehi.

Politične vesti.

* Najbolj smo razdražili naše Lemeževce, kadar smo jih imenovali »komuniste«. Zadnji »Glas svobode« je ves iz sebe. Dobro čuti njega vodilna gospoda, kako si norca delamo, ko ji obujamo spomine na tiste čase, ko se je še ponosno trkala na prsi, češ: mi smo pa komunisti! Pa ne bo nič pomagalo. Ne bomo prenehali zbadati jo, da si je nekoč lastila ime gibanja, ki je pustilo nešteto svojih žrtev na barikadah proti meščanski reakciji in da je to ime sedaj onečastila s koruptivnimi zvezami z ravnoisto reakcijo proti spominu ravnostnih žrtev. Če so med vami reveži, ki menijo, da vas v resnici smatrajo za komuniste, sploh za kake zavodne marksiste, blagor jim kakor vsem ubogim na duhu. Ti nam bodo služili prav tako v zabavo, kakor nam služi »Glas svobode«, če napiše, da ga kot komunisti denunciramo policiji. Kje, za božjo voljo naj bi vam pred policijo prirejali sitnosti, ko vemo, da ste na njeni črni listi zapisani kot dobrodušna jagnjeta, ki si ne upate brez njenega dovoljenja potrgati niti muhi noge, ki hodite notranjim ministrom delat poklone, da bi vam pustili živeti, kakor se preprostim meščanom spodobi, ki hodite ob delavskih stankah prestrašeni pod postelje ležati, ki bežite iz države pred delavsko jezo in prihajate zopet v državo z uradno izstavljenimi potnimi listi in ki vam dovoljuje reakcionarni sistem javno organizirati se — samo če bi ljudstvo še tako neumno bilo, da bi hotelo z vašimi organizacijami imeti še kaj opravka! — in ki vas buržoazija smatra za tako neškodljive, da vas sprejema v enotne fronte s seboj, komaj da se ji ponudite?! Norci so ljudje, ki si upajo pri vseh teh očitnih faktih trditi, da jih hodimo mi baš k policiji naznanjevat! Ne, gospodje norci, ne pred policijo: delavstvo pozivamo proti vam, ker njemu škodujete, ne pa tisti »državi«, radi katere se vozite z buržoaznimi ravnatelji izjavljati v Beograd, da je v »križi« in da mora zato proletariat obmolkniti s svojimi zahtevami, da je ne spravi v še večjo krizo! »Državi«, ki se drugače

PEDOR MIKIČ:

Alkoholizem in marksizem.

Nedavno sem predaval pred zbranim zaupniškim zborom vseh celjskih marksističnih strokovnih organizacij o temi: Pripomočki socialističnega gibanja. Kot temelj so mi služile 3 tabele, katere sem našel v »Bilderatlas zur Alkoholfrage«, katerega je sestavil dr. Pfeleiderer.

Kaj pravijo te tabele?

I. Abstinenci v švedskem državnem zboru.

Leta 1908. so štejele stranke (konservativci, liberalci in socialisti) poslancev: konservativci 15, liberalci 48, socialisti 23. Od 100 strankinih poslancev je bilo abstinentov: med konservativci 18, med liberalci 45, med socialisti 70. Če je bilo število strankinih poslancev pri zadnjih volitvah — 100, jih je sedaj: med konservativci 96, med liberalci 112, med socialisti 194. Če je bilo število poslancev — abstinentov pri zadnjih volitvah — 100, jih je sedaj: med konservativci 35, med liberalci 240, med socialisti 177.

II. Abstinenti občinski odborniki na Švedskem.

V decembru 1910. leta je bilo izvoljenih 1093 občinskih odbornikov;

od teh je bilo: 622 konservativcev, 318 liberalcev, 131 socialistov, 22 nadstrankarskih. Med 100 občinskimi odborniki je bilo abstinentov: 11 konservativcev, 70 liberalcev, 89 socialistov, 80 nadstrankarskih.

III. Alkohol in asociacija idej.

Dr. Smith je našel:

V 1. — 5. brezalkoholnih poskusnih dnevih 46,8 % visokovrednih ter samo 0,4 % malovrednih misli; v 6. — 7. »alkoholnem« (40 g alk.) poskusnem dnevu 21 % visokovrednih ter 11,5 % malovrednih misli; v 8. — 11. »alkoholnem« (60 g alk.) poskusnem dnevu 20,6 % visokovrednih ter 11,4 % malovrednih misli; v 12. — 17. »alkoholnem« (80 g alk.) poskusnem dnevu 11,3 % visokovrednih ter 8,4 % malovrednih misli; v 18. — 21. brezalkoholnem poskusnem dnevu 26,4 % visokovrednih ter 3,4 % malovrednih misli; v 22. — 25. brezalkoholnem poskusnem dnevu 40 % visokovrednih ter samo 4 % malovrednih misli; v 26. — 27. »alkoholnem« (80 g alk.) poskusnem dnevu samo 17 % visokovrednih ter 7 % malovrednih misli.

Če zapredemo te tabele z enotno mislijo, potem se nam bodo potrebne posledice (konsekvence) same od sebe pokazale.

Kaj nam govori tabela I. sama zase?

Pri konservativcih je padlo število poslancev v primeri z volitvami l. 1908. za 4%. Vzporedno s tem je padlo tudi število poslancev abstinentov med konservativci za 65%. To slednje je posebno zanimivo. Zato pogledjmo še k ostalim strankam švedskega parlamenta.

Liberalna stranka je narasla v številu poslancev v primeri s preteklimi volitvami za 12%. Vzporedno s tem narastkom je naraslo število poslancev-abstinentov za 140%.

Nas pa bodo najbolj zanimali socialisti. Število poslancev socialistične stranke je naraslo v primeri s preteklimi volitvami za 94%. Vzporedno s tem napredkom je napredovalo število poslancev-abstinentov za 77%.

Kaj nas uči ta tabela?

Predvsem nas tabela uči, da potrebuje propaganda vsake misli treznih delavcev. Uči nas nadalje, da ne napreduje vsaka misel vzporedno (paralelno) z množicim se številom abstinentov, ki delajo na širjenju kakšne ideje. Intenzivno širjenje kakšne ideje je omogočeno predvsem, če so dani za to pogoji, kakor n. pr. za idejo marksizma — marksizem: ideja sedanjosti in bodočnosti. Vsako idejo pa pivec (oz. pijanec) skvari, jo napačno tolmači — ter temu odgovarjajoče, po tej ideji tudi slabo živi! Živ vzgled (n.

pr. Tolstega) je sposoben zrevolucionirati veliko množico ljudi ter jih pridobiti za idejo. Slab vzgled (n. pr. nepoštenega in pijanega socialističnega pridigarja) z lahkoto odvrne od dobre stvari isto množico ljudi. Kaj nam pomagajo vse lepe misli, ki postanejo grde, čim pridejo med slabe ljudi? Za alkohol vemo, da ustvarja slabe ljudi. Če hočemo tedaj uresničiti naše lepe misli, moramo gledati, da se primejo te lepe misli predvsem dobrih ljudi. Gledati moramo zato, da odpravimo vzroke, ki ustvarjajo slabe ljudi, a to je danes in pri nas predvsem alkoholizem. Socializem oz. marksizem in marksisti morajo torej predvsem propagirati med delavstvom abstinenco, kajti šele od abstinentov bodo pravilno razumljeni. — Pravilnost teh današnjih izjavljanj so že davno razvideli naši švedski sodrugi in pred nami imamo rezultate in uspehe te njihove osnovne »taktike«. Ne bodo nas rešile nerevolucionarne fraze o revoluciji, in tudi ne neevolucionarne fraze o evoluciji — dokler nimamo antialkoholne, abstinentne taktike. Iz tega stališča prorokujem sijajno bodočnost ruskim sodrugom in ruskemu narodu, kjer se vsak alkoholizem zatira s smrtno kaznijo. Razumljivo — ker »alkoholizem zahteva več žrtev, nego vojske, kuge in lakote skupaj!« (Glad-

imenjuje tudi »narodov blagor« ali po domače: vladajoče koristarstvo!

*** Gospod doktor in duhovnik** L. Lenard se je ves teden mučil po »Jutranjih novostih«, da nam pokaže sliko radikalnega socializma Svetozara Markovića, započetnika socialističnega gibanja v Srbiji. Med drugimi nerodnostmi nam je posebno ugajala ona, s katero gospod doktor dokazuje, da se ni prebavil termina »meščan«, čeprav imajo ljudje, ki se udeležujejo takemu delu in strankam, kakor se je on, po navadi precej krepke želodce. Je pa tudi precej zabavno, kako meče učeni možakar kolosalno hladnokrvno hudobnega »buržuja« z nedolžnim mestnim prebivalcem v en koš, ker je nekje slišal praviti, da je obema »meščan« ime. Poslušajmo: »Meščan« sploh ni nobena homogena masa. (Opozorjamo na krasno zvezo: meščan — posameznik... masa!) Na Slovenskem je veliko meščanov, ki so pravi kmetje... *** G. doktor na Slovenskem** je še več kmetov, ki so pravi meščanje, pa čeprav jim ni tega še nihče povedal, ki si je na brihtno glavo poveznil doktorski klobuk. Haha... — Dalje: »priznavamo delitev na delavne in nedelavne sloje«. Kam ste se pa vi razdelili, g. doktor? Gotovo k tistim, kaj, ki delajo? Pa nam ne smete zameriti, če vas prav prijazno pošljemo med tiste, ki nič ne delajo, čeprav delajo, ker je plod njihovega dela eden izmed tipičnih plodov duševne lenobe, s katero je po navadi udarjena — vsaj med nami — tista »inteligenca«, ki nosi na glavi poveznjen doktorski klobuk.

*** Gospodje »ljudski« zastopniki** bodo danes z žalostjo končali binkošne počitnice. Da bo v tej žalosti vsaj nekaj veselega, otvorijo novo zasedanje čim najsvetanejših. Potem se bo vlada rekonstruirala. Potem bodo izvolili nove parlamentarne odbore, in končno, čudež prečudežni, menijo gospodje začeti celo resno — delati... Torej doslej svojega dela niso smatrali za resno. Mi smo pač vedno dejali, da je ljudstvo poslalo v parlament namesto resnih ljudi same humoriste. Pa ljudstvo si iz tega nič ne stori. Gotovo se priznava še vedno k sistemu svojemu staremu geslu iz rimljanske dobe, namreč k »panem et circenses« (kruha in koomedije!), samo, da je danes bolj moderno in se odreče prvemu delu »panem«, če mu nudijo politični žonglerji »circenses«.

*** Sodniki**, katerih združenje je v ponedeljek v Belgradu imelo sejo, so zlezli pred »državo«, ki se nahaja v krizi, pod klop in se izjavili zadovoljne z novim zakonom o sodnikih, »čeprav ne zadovoljava vseh njihovih želje. Sodniki hočejo izrsevati svoj vzvišeni poklic »svobodno in neodvisno od vsakega strankarskega vpliva« (kar je v navednicah, je prepisano iz njihove resolucije). Tako so dobili komunisti, pardon »neodvisneži«, ki kot najnovejši državotvorci najbolj upoštevajo »državo v krizi«, inogočnega zaveznika, ki ga ni zametavati pri ljudeh, ki bi vsak dan znova po proletarski justici morali v keho.

*** Država**, ki se od naše malo razločuje, je Českoslovaška, čeprav je naša

monarhija, ona pa republika — seveda meščanska. V našem poročilu o hamburškem socialističnem kongresu smo povedali, kako je bilo nemogoče med različnimi socialističnimi frakcijami v tej državi upostaviti sporazum, ki bi jih združil v eno samo stranko. Poleg drugih vzrokov je temu kriva tudi dvojna mera, s katero obdaria vlada — v njej sedijo tudi socialistični ministerjalci — razne frakcije in s katero hoče zatreti predvsem gibanje češkoslovaških nemških sodrugov. Nemška socialdemokratska frakcija je poslala kongresu spomenico, v kateri opisuje strašne razmere, pod katerimi to gibanje trpi in ki se v ničemer ne razločujejo od razmer, katere je pri nas ustvaril zakon o zaščiti države. Spomenica veli med drugim — da podamo samo par primerov iz toli hvalisanega dejanja velike demokracije, ki si jo je češkoslovaško ljudstvo ustvarilo iz stare avstrijske reakcije v »svoji« ljudovladi: od 1. januarja 1. l. do 1. decembra so oblasti nemškimi sodrugom prepovedale nič manj nego 1489 shodov, politične nasprotnike gonili sedanji sistem pred tribunale, volitve se ne razpisujejo, obmejne pokrajine so brez zakonitih zastopnikov, sol-daske eksekucije trpinčijo cele dežele itd. — dovolj, kaj ne? In to spomenico, ki jo je objavilo glasilo nemških sodrugov, je vladna cenzura — deloma zaplenila, da ne bodo domačini zvedeli resnice, ki jo pozna danes vsi civilizirani svet! Vladna socialdemokracija je proti temu sistemu svojih mešč. zaveznikov brez moči. Nje greh pa je, da ne izvaja potrebnih konsekvenc, temveč da ta meščanski sistem celo podpira pri tudi nam znanem »konsolidacijskem« delu. Če drugje ne, je na Českoslovaškem podan sijajen dokaz, kako brezmišeln, da ne rečemo podla je ministerjalistična strpnost z buržoazijo v socialističnih vrstah. Upamo, da bo zedinjena internacionala znala v tem oziru privedi povdenele socialistične frakcije zopet na pravo pot.

*** V Poruhru** nadaljujejo »komunisti« s francoskim orožjem in pomočjo svojo akcijo. Začeli so jo tudi v Bochumu, pa se jim je spodneslo. — V Essemu je zastavljalo kovinarsko delavstvo, s stavkajočimi rudarji vred jih je krog 2 milijona. Stavka je čisto mezdnega značaja, čeprav jo hočejo »komunisti«, kakor povsod nezmožni resnega bola in iniciativ, pač pa naknadnega izkoriščanja v svoj prid, izrabiti v svoje nore svrhe. V pogajanjih so podjetniki kovinarjev že priznali 50% poviška. — V Hochtstu so Francozi zapustili tovarno za barve.

Dnevne vesti.

*** Jutranje novosti** so v svojem nedeljskem »Celjskem pismu« v strahu, ker se nismo jedesariji vseh las »opulili«. Vse po vrsti. Zadnje tedne smo imeli mnogo opravka s Pašičevo brado ki je nekam preveč vsiljivo pometala balkanistični prah tudi v našo preljubo Slovenijo. Izgleda, da bomo sedaj par dni morali postregati še dlako kakemu oslu, predno preneha iz Celja v Ljubljano rigati svoj slabodoneči in še slabše informiran

stone). S tega stališča razumemo, da kapitalistična Anglija (kjer je 7 milijonov organiziranih abstinentov!) in kapitalistična Amerika zapovedujeta vsemu ostalemu pivskemu svetu. Še celo nazadnjaška Turčija je prepovedala alkohol! In naš slovenski socialistični oz. marksistični svet!? Ali je res treznost rodila pri nas toliko marksističnih struj? Dvomim. Preje bi rekel, da je naše malomeščansko gostilniško zabavljanje rodilo te plodove: alkoholna nevroza mogoče? Priporočam razmišljanje v tej smeri.

Priporočam sodrugom, da točno preštudirajo gornje 3 tabele in moja izvajanja, da so nato dosledni, da postanejo abstinenti — vsaj iz ljubezni do marksizma — ali vsaj radi lastnega interesa. In združile se bodo vse te male struje v medsebojni abstinent-ski ljubezni v veliko socialistično strugo — v treznem in mirnem medsebojnem sporazumu. V edinosti je moč — delavci vseh dežel, združite se!

Med tem, ko so (po omenjeni 1. tabeli) napredovali liberalci za 120%, so napredovali socialisti za 940% — kljub temu, da so napredovali liberalci v številu abstinent-skih poslancev za 1400%, a socialisti samo za 770%! To je dokaz za mojo trditev, češ, da je

marksizem ideja sedanjosti in bodočnosti. To je obenem dokaz, da ideja sedanjosti in bodočnosti ne more zadržati oz. jo popolnoma udušiti niti alkoholizem — kljub veliki oviri, ki ji postavlja. Brezdvomno pa je, da ovira alkoholizem razmah in razvoj marksizma prav pošteno. Zato mi bodi dovoljena smela trditev, da bi bili socialisti na Švedskem še mnogo bolj prodrli, če bi bili napredovali tudi v abstinentci vzporedno z liberalci!

Prejdimo na študij II. tabele!

Ta tabela nam pove, da so poslali socialisti v primeri z ostalimi strankami procentuelno največ abstinentov v občinske zbornice. Na podlagi tabele I. je gotovo, da so pri bodočih občinskih volitvah še sijajnejše zmagovali. Kako pa je v tem oziru pri nas? Pri nas je običaj, da si krčmarji razdele svoje redne goste na ta način, da se pridružijo različnim strankam. Tako smo tudi marksisti dobili »naše« gostilničarje, priveske alkoholnega kapitala, pri katerih smemo in moramo piti — samo, da podpiramo tkzv. marksistične gostilničarje.* Da bi

* Razumljivo, da imamo častne izjeme tudi tukaj, ki niso socialisti samo iz materialnih ozirrov. M.

poročevalski »i-a«. Potem pride JDS zopet na vrsto.

*** Iz Gorenjske** smo prejeli dopis, ki pripoveduje med drugim tudi čedno dogodbico o nekem delavcu, čevljar-skem pomočniku, ki se je vozil z vlakom domov. Ves v ognju za proletarijat govori nekaj časa o splošni mizeriji današnjega časa, zlasti pa o bedi delavstva. Po vseh besedah se mu je videlo, da precej dobro in zdravo misli. Takih ljudi je danes še premalo med nami, ki bi se navadili te tako potrebne stvari — misliti. In čujte, kaj se je zgodilo s tem vnetim socialistom. Ni preteklo četrte ure, se je že zapel v drug pogovor, ki je očito bolj ugajal njegovi okolici in najbrže tudi njemu. Ta vneti govornik je pripovedoval svojim sopotnikom, kako se je včeraj (dogodek se je odigral v nedeljo) izborni — imel. Kdor se ni slišal podobnih srčnih izlivov in hvalisanj našega proletariata, si ne more predstavljati, v kakšnem ognju žare oči človeku, ki govori o svojih izbornih zabavah. Hvalevredno je, če se človek tudi zabava, pa seveda tudi dela za — družbo. Toda, žal, je ta pomočnik kmalu nato izjavil, da je 100 dinarjev kar — zapil. To je ono žalostno dejstvo, ki kviri vse naše zabave, znano je namreč, da dotični ni mogel 100 dinarjev zapiti na brezalkoholnih pijačah, ker bi se mu, odkrito rečeno, žabe zaredile v želodcu od preveč zavžite — vode. Pa ga je vprašal naš dopisnik, katere časopise bere in katere organizacije poseča. Junak, ki je pozabil na svojo prejšnjo zgovornost, mu je nekako pomilovalno odgovoril: kaj časopis, kaj organizacija — bežite no! — Brez tega ravno tako živim! — O, živi se pa, živi, čisto gotovo do smrti. Toda tak človek ne izpolnjuje svoje proklete dolžnosti, do družbe in tak človek ne misli na to, da bo začel nekega dne kar slabše živeti po svoji zaslugi in po zaslugi takih, kakor je on, ki kot posamezniki ne morejo preprečiti, da bi jim kapitalist ne stopil na vrat, kakor je bilo svoj čas, ko organizacij še ni bilo. To človek je v delavskem razredu zajedalec, ki živi radi napora drugih. Delavci, buržoazija se oprijemlje samo še ene slame, da vas more tlačiti: proletarijat preveč pije! Ali ne vidite, da lahko z enim samim malom odvezmete kapitalizmu rešilno slamico in njo pahnete v prepad, sami pa stopite na njeno mesto in postanete — ljudje, seve da poštenji, kajti tista mehkužnost in zloba, ki se drži buržoazije mora z njo vred v — smrt!

*** Vojni invalidi, vdove in sirote celjske podružnice!** Na poziv izvršilnega odbora Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani se bo vršil popis vseh vojnih žrtev za področje podružnice Udruženja vojnih invalidov kraljevine SHS v Celju po sledečem redu: V nedeljo 3. junija t. l. in vsak ponedeljek, sredo in soboto do 18. junija v društveni pisarni podružnice v Celju, Ozka ulica od 8. do 12. za: Celje mesto, Celje Okolica, Teharje, Sv. Lovrenc pod Prožinom Štore. — V nedeljo 3. junija t. l. v Št. Juriju

si delavci s tem zapitim, za strup izdan denarjem, že lahko povsod sezidali svoj lastni zadružni delavski dom z brezalkoholno gostilno in dobro kuhinjo — to se je sanjalo samo redkim in treznim glavam!

Sodrug, ali vas ne vleče zgled švedskih sodrugov?

Še jasnejši in še boljše nam bodo razumljivi uspehi švedskih sodrugov, če si pogledamo III. tabelo.

Dr. Smith je delal zanimive poskuse. Zanimalo ga je, da-li vpliva alkohol tudi na vrednost misli. — Zagovorniki alkoholizma, posebno tkzv. »zmernega« in vendar tudi alkoholizma — trdijo, da je Prešeren napisal najlepše svoje pesmice v veselem »vinskem« (!) razpoloženju. Naši sodrug se v tem oziru posebno radi sklicujejo na Cankarja, češ, on je napisal svoje najlepše misli, ko je bil pijan. Ti siromaki niti ne vedo, kako s tem blatijo našega duševnega velika-na. V nasprotju z vsemi temi trditvami, ki jih še niso nikoli podprli s pozitivnimi navedbami in dokazi — stoji mnogoštevilni Smithovi poskusi. Tabela nam jasno kaže, da pada število visokovrednih misli tembolj, čim več alkohola se popije v alkoholnih pijačah. Tore jčim-več pijemo, tem neumnejši smo, tem

ob juž. žel. od 8. do 15. za občine: Št. Jurij ob juž. žel., trg, Št. Jurij ob juž. žel., okolica, Dramlje, Ponikva ob juž. žel., Grobeljino, Kalobje-Svetina. — V nedeljo 3. junija t. l. v ljudski šoli v Zidanem mostu od 9. do 14. za občine: Loka pri Zidanem mostu, Dol pri Hrastrniku. — V nedeljo 3. junija t. l. v Laškem od 8. do 14. za občine: Laško, Sv. Rupert nad Laškim, Sv. Jedert nad Laškim, Sv. Lenart nad Laškim, Sv. Krištof nad Laškim, Sv. Štefan nad Laškim, Marija Gradec, Jurklošter. — V nedeljo 17. junija t. l. v Vojniku od 8. do 15. za občine: Vojnik, Dobrna, Frankolovo, Nova cerkev, Škofja vas, Šmartno v Rožni dolini, Bezovica, Višnja vas. — V nedeljo 17. junija t. l. v Žalcu od 9. do 15. za občine: Žalec, Gotovlje, Griže, Petrovče, Sv. Jurij ob Taboru, Vel. Pi-rešica. — V nedeljo 17. junija t. l. v Vitanju od 9. do 15. za občine: Vitanje, Ljubnica, Sv. Kunigunda, Brezen, Raka, Skomarje, Zreče. — Vsak inyalid, vdova in sirota mora k temu popisovanju prineti člansko knjižico, invalidsko uverenje, poštni odrezek in potrdilo davčnega urada o plačnem neposrednem davku v letu 1922. V lastnem interesu vsake vojne žrtve je, da se temu popisovanju odzove, ker na temelju teh podatkov se bodo reševale vse prošnje in druge pritožbe. Zato nujno prosimo, naj gredo vsi člani popisovalcem pri tem delu na roko na ta način, da prinesejo vse potrebno s seboj in jim dajejo kar najnatančnejše podatke. Opozorjamo pa posebno vse one vojne žrtve, ki še niso organizirane, da se jim sedaj nudi prilika, da to store, da ne bo prepozno, ker podružnica bo zastopala koristi le onih vojnih žrtev, ki so organizirane. Odbor.

Delavci! Kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarov Peter Kozina & Ko., Tržič, ki so najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo Ljubljana, Breg 20.

Celje.

*** c Tvrška Karol Pertinač v Celju** je svoječasno uvedla 6 urni delavni čas. Ker je pa podjetje novo in baje modernore urejeno, skrbi gospod Meglič (inostranec) tudi za kulturni in socialni napredek za delavce in sicer s tem, da daje delavstvu dopuste. Vsak teden se pošlje 10 — 15 ljudi na dopust, t. i. skoraj polovica zaposlenec. Dopustov tvrška ne plača, ker je mnenja, da naj gre kriza na račun delavcev. Takih socialnih ugodnosti je skoraj vsak delavec deležen 14 dni v mesecu do preklica. Izvzeti so le oni delavci, ki imajo državne penzije in znajo biti sladki po kapitalističnem okusu; taki ostanejo stalno zaposleni. Opozorjamo oblastno inšpekcijo dela v Mariboru, da tem podjetju posveti več pozornosti in to v smislu zakona o inšpekciji dela (Ur. list št. 39 z dne 21. 4. 1922), člen 9. točka 1., 2., 5., 7., 9. citiranega zakona. Nadalje še opozorjamo inšpekcijo dela na § 103. zak. o zašč. delavcev (Ur. list št. 74 z dne 13. julija 1922) radi pri omenjenim tvrški zaposlenih inostrancev.

manje mislimo! In na tej napaki trpi ves naš marksistični in zedinjevalni pokret! — Vzporedno s padcem visokovrednih misli, narašča število malovrednih, neumnih misli na dneve pitja. Važno je, da se procent mnogovrednih misli ne vrne že naslednji dan na normalo, temveč rabimo za to mnogo dni!

Naj bo dovolj tega razmotrivanja in razlaganja! Te tabele lahko študirate, si tolmačite in uporabljate, kjer, kadar in kakor vas je volja. Dovolili mi boste samo, da vas opozorim na nauk, posledice ali konsekvence, ki nam jih polagajo v naš mozeg te tabele:

1. V vsakem programu katerekoli marksistične stranke, bodisi za delo v občini, v krajevni ali državni skupščini — mora biti na prvem mestu brezobziren boj za uničenje »alkoholnega« kapitala.

2. Temelj za kulturno organizacijo »Svoboda« imajo tvoriti njeni abstinent-ski odseki. »Vsak član »Svobode« abstinent«: to naj ne bo samo naša želja, temveč tudi renica. Le oni, ki ni suženj alkohola, je šele notranje »svoboden«.

3. Nastavlenci vseh marksističnih organizacij morajo biti abstinenti.

e Nova klobasna tarifa. Pa ne povsod, samo v Blagovni v neki gostilni; pravijo, da pri Simončiču. — Zadno nedeljo je nekdo s svojo družino naročil eno in pol kranjske klobase. Sicer pa pravi klobasojedec, da so bile štajerske. Moral je plačati Din 18. Na ta način pa smo Celjani res se v raju, kajti za ta denar pa dobiš še celo v delikatesnicah dve in pol klobase, pa v Celju. Pa naj kar bo, tisti ki je klobaso tam jedel, jo je tudi plačal, pač pa pravi, da nikoli več ne bo tam ne jedel ne pil čeprav je gostilna in še druge bo svari pred to gostilno, da se obvarujejo takih klobas. — O sličnih klobasnih tarifah, smo slišali, da so uvedene tudi v gostilni »Pri starem gradu«. Smo radovedni, kaj bo iz tega.

c Krstna slava 39. puka, zaradi katere je morala služiti vsa Glazija, je končala, kakor se pač po navadi končujejo vse buržujske slavnosti — šele drugi dan — z mačkom za tiste, ki so si ga smeli prejšnji dan nabaviti. V vesel ton je pašla seveda tudi disharmonija, ko so na koncu med bajoneti odpeljali nekega vojaka, ki ni bil sposoben molče prenašati razne priimke, s katerimi ga je obkladal neki »predpostavljenci«. Beležimo kot kronisti, da ne bodo Celjani rekli: Nič se ne zanimajo za dogodke našega mesta.

c Davek na pse. Mestni magistrat nam javlja, da znaša letna občinska pristojbina na pse 100 Din. Psi varuhi, ki so na verigi, so oproščeni. Ker mora vsak pes brez izjeme biti opremljen s pasjo znamko, je magistrat za pse varuhe nabavljal posebne znamke, ki se dobivajo proti plačilu v mestnem knjigovodstvu. Nabavite si torej take znamke takoj, ker bi se sicer lahko zgodilo, da konjač, ki ima radi kontumaca nalog, poloviti in uničiti vse prosto se sprehajajoče pse, to naredbeno grožnjo dejansko izvrši nad psi varuhi.

c Prevoz judenburških žrtev. Dne 1. junija gre skozi celjsko mesto ob 11.35. prevoz zemeljskih ostankov leta 1918 po prekom sodu v Judenburgu ustreljenih slovenskih vojakov. K temu vabi odbor vsa prosvetna in izobraževalna društva, korporacije in oblasti. Istotako tudi občinstvo v čim večjem številu.

Ljubljana.

i Generalna inspekcija vod v Ljubljani razpisuje ponovno mesto gradbenega nadoficijala. Razpis v »Uradnem listu«.

Maribor.

m Obč. seja 25. tm. Župan Grčar poroča, da go se češkoslovaški gostje nastavili v Mariboru samo za kratek čas, ter da jih je pogostil v kolodvorski restavraciji. — Drž. borza dela prosi zanove, primernejše lokale. Občina jih bo preskrbel, če ne bo treba plačati 15.000 dinarjev odkupnine, kakor to zahteva hišni posestnik Malič na Slomškovem trgu. — Prošnjo Hansa Wiklerja za draginske doklade k pokojniku in prošnjo za ureditev prejemkov nastavljenecem mestnega električnega podjetja bo rešil pravni odsek. — Tv. Franz prosi za podaljšanje gradbenega roka za prezidavo stare Tegethofove rojstne hiše. Hiša je last tv. Tavčar in da se uredi medsebojni lastninski odnosi, obč. svet prošnji ngodi. — Mestna dimnikarska dela prevzame dimnikar Katzek proti letnemu pavšalu 4000din., kleparska pa tv. Karba. — Otepševalnemu društvu za Magdalensko predmestje se dovoli 500 dinarjev podpore. — V magdalensko ljudsko šolo je dovoljena napeljava električne luči. Občina bo poravnala deficit državne reške v znesku 1600 dinarjev. — O zadevi mestne mesnice so govorili razni svetniki dolge govorance. Končno so sklenili ustanovitev mestne mesnice za čas enega meseca. Pravijo, da ne bodo gledali toliko na dobiček kakor na regulacijo mesnih cen. Upamo vse najbolje! — Nekaj gostilničarjev se je pritožilo proti globi, naloženi radi nemarnega pobiranja ponočnjaškega davka. Večino pritožb je občinski svet zavrnil, le nekaterim je globo nekaj znižal. — T. Zuparčević dovolijo zgradbo vile v Cvetlični ulici. — To je vse, kar so obč. očetje uredili na seji, ki je trajala 3 ure in pol.

m 70 para na dan dobi plače začasni šolski sluga na tukajšnji državni dvorazredni trgovski šoli. Draginske doklade iznesejo še nekoliko para — pa živi!

m Glasbena Matica priredi 2. junija svoj prvi letošnji koncert.

Pluj.

p G. Rehar, urednik demokratiškega »Tabora« in eden izmed glavnih voditeljev štajerske Orjune nam pošilja sledeči popravek z ozirom na notico v 114. šev. našega lista: »Ni res, da je privedel iz Maribora v Ptuj Orjuno g. Rehar, pač pa je res, da g. Rehar omenjenega dne sploh ni bil v Ptuj, ampak doma v Mariboru. Z odličnim spoštovanjem itd.« — Lojalno priobčujemo, ker nečemo, da ostane v našem listu kaka — čeprav neprostoovoljno zagrešena — neresnica nepopravljena. Priobčujemo pa popravek tudi z največjim veseljem, ker nam dokazuje, da se že orjunski voditelji pomišljajo biti soudeleženi pri kulturnosnih akcijah svojih pristašev.

p Breg pri Ptuj. Kakor čujemo se poteguje za nadučiteljsko mesto na naši ljudski šoli tudi g. Majcen, učitelj v Ptuj. Mi bi g. Majcenu svetovali, naj to kar opusti, ker tukaj bi ne imel tako prijetnih uric, kakor jih ima včasih v mestu. Mi smo namreč trdi ljudje, ki ne maramo imeti s četovodji Orjune ničesar skupnega, najmanj pa, da bi hoteli pustiti naše otroke vzgojevati po njegovih najnovejših načelih. Slišali smo namreč, da je bil pri dogodkih zadnje sobote tudi nekoliko soudeležen. Svojo četo si naj le vzgoji v mestu, pri nas si je ne bo. — Na to, da nam ni za učitelja g. Majcena čisto nič in želimo, da se ne podeli nadučiteljsko mesto njemu, opozarjamo višji in okrajni šolski svet.

Malo premišljanja.

(Iz Barbussove knjige »Pekel«.)

Samo sto milijonov zvezd lahko zaznavamo, ker sežejo daljnogledi samo v omejen prostor vesoljnosti, četudi z njimi sedemnajststisočkrat več zvezd vidimo nego s prostim očesom. Toda kdo more trditi, da zvezde, ki so najbolj oddaljene in ki jih še zaznavamo, že resnično mejijo svetovje? Še tako strašanska naj bo velikost zvezd — vendar je nič v razmerju proti prostemu prostoru, ki leži med zvezdami. Zvezda, ki nam je poleg sonca najbližja, Alfa zvezda iz skupine Centaurov, je deset tisoč milijard milj oddaljena od nas. Brzovlak s hitrostjo 120 kilometrov na uro, bi rabil osemtrideset milijonov let do te zvezde. Zvezda Arkturus je oddaljena od zemlje tristo dvajset tisoč milijard kilometrov. Arkturus se premakne v prostoru vsako leto za dvatisočšeststirideset milijonov kilometrov. Toda že tritisoč let, odkar ga opazujejo in odkar je na nebesnem zemljevidu zaznamovan, se zdi, da se še ni premaknil. Zvezda 830 je od nas oddaljena osemstotisoč milijard kilometrov. — Tako poznamo razdaljo samo nekaterih zvezd, druge pa so tako oddaljene od nas, da nam popolnoma zmanjka računskih elementov za izračunavanje njih oddaljenosti od zemlje.

Poglej to zvezdo! Tvoje opazovanje naj jo izloči iz prostora. Če pa deš z zemlje na to zvezdo, bi bil tvoj v letih in stoletjih strti prah v mrzlem svetovnem prostoru raztresen kakor seme, predno bi košček tvojega padca resnično dovršil, predno bi sam resnično padel.

Je še drugo sredstvo, da dobimo predstavo o svetovju, ki jo lahko stlačimo v formulo. S pomočjo luči je to mogoče. S svojo neverjetno hitrostjo nam lahko spremeni vrednost števil skoraj v blaznost, ali vendar lahko občutimo njeno neizmernost. Svetloba preleti eter s hitrostjo tristo tisoč kilometrov na uro. Svetloba rabi od sonca do nas malo več kakor osem minut. Luč rabi štiri leta in štiri mesece, da pride od neke druge zvezde, ki je nam najbližja, do nas. Od Severnice rabi šestintrideset let. Od nekih zvezd rabi več stoletij. Nam se zdijo te zvezde samo take, kakršne so bile pred stoletji. In če nas vidijo te zvezde, nas vidijo z enako, skoraj neverjetno zamudo. — Mi ne vemo, kaj je ta zvezdna skupina, ki s svojo žalostno žarečo krono obsvetljuje živeče in umirajoče mesto, zakaj preobširen je njen venec. Kvečjemu slutimo, da ima vsaka taka bleščeča se pika sorodstvo z gorečim solncem, s to ognjeno kroglo, ki jo ližejo plameni tako mogočni, kakor je razdalja od zemlje do lune. Če so oči teh zvezd bolj prodirne kakor naše, kaj bi videle v tem trenutku, ko to govorim?

Iz strok. gibanja.

g Liboje pri Celju. V naši dolini sta dve tovarni keramične industrije, ki sta bili še nedavno last posameznih Judov in Nemcev; poleg tovarni je še cela vrsta rogovov za izkopavanje najdragocenejšega diamanta — premoga. Vsak tovarnar je imel tudi svoj rudnik, tako da je imel produkcijo in reprodukcijo v lastni režiji. Zraven svoje industrije, ki je bila začetkoma jako majhna, si je napravil vsak podjetnik svoj krajevni teritorij in sicer je bila tovarna žida Sonnenberga v »Deutschtalu« (Nemški dolini), druga pa v »Pletrowitschtalu« ali v Petrovski dolini — last L. K. Schützla. Delavstvo je imelo v teh dolinah pravi pekel. Zasužek je bil majhen, delavni čas pa neskončen. Akordno delo je bilo vedno na dnevnem redu, da je bil profit podjetnikov čim večji in čim bolj zasiguran. Da je bil res pekel, dokumentirajo baš neštete stavke, ki so se vršile že pred vojno. A tudi narodno osvobodjenje leta 1918 ni prineslo tamošnjemu delavstvu povoljne rešitve; še vedno so plačani raznih importiranih in stalno naseljenih Nemcev in nemčurjev, brezsrčnih izkoriščevalcev. Po vojni so bile vsako leto potrebne stavke za zboljšanje mezd. Poleg drugih nerednosti je še ta, da se lastniki vedno menjavajo. »Deutschtal« je imela »Zagorka d. d. iz Zagreba«, podjetje L. K. Schütz in inž. Pavlin pa ima sedaj neka hrvatska banka, katera je pokupila vsa industrijska podjetja v tej dolini delavskih solz. Sedaj delavstvo ne pozna in nima prilike spoznati svojega delodajalca (opravka ima le z raznimi bivšimi preganjaci), da bi se obrnilo nanj za izboljšanje plač. Že mesec dni je tega, da je vložena spomenica, katero razni Weselyji prezirajo. Ker pa delavstvo ne mara za vsako reguliranje mezd štrajkati, se je potom strokovne organizacije obrnilo na inspekcijo dela v Mariboru za posredovanje. Dne 25. maja je pa dospel g. inž. Dejak v spremstvu neke dame (morda kake ljubice) z avtomobilom v Liboje pokazat, da ima Jugoslavija avtomobilinske inspekcije. Le-ta je nahrnil zaupnike, da ima on tudi majhno plačo in drugi državni nameščenci imajo tudi slabo plačo itd. Delavski zaupniki si niso bili na jasnem, ali je ta gospod tajnik Zveze industrijev, ali je inspektor dela, ali je posredovalec za ženske pomožne pisarniške pomoči, ki jih v avtomobilu prevaža ob izvrševanju državne službe in morda na državne stroške. Merodajne faktorje opozarjamo na tako početje. To se ni vse!

g Štore pri Celju. V nedeljo 27. maja se je vršil dobro obiskani shod delavcev iz samotne tovarne pri g. Sikošku. Na shodu je poročal društveni tajnik s. Rejc iz Ljubljane in s. Leskošek iz Celja. Zopet je pokazalo delavstvo v Štorah, da ni začela samo pri kovinarskih organizacijah rasti, ampak tudi pri kemičnih delavcih. Govornika sta položaj temeljito pojasnila in naglašala potrebo progresivnih davkov v organizaciji. Sicer je pa tamošnje delavstvo od Osrednjega društva predloženi predlog že na svojem posebnem sestanku v polni meri odobrilo in delegata, ki je bil v nedeljo (s. Vaš) izvoljen, pooblastilo, da zastopa smernice progresivnih prispevkov. Iz tega se vidi, da morala proletariata v znamenju zavednosti zmaga Sodr. Leskošek je naglašal, da so strokovne organizacije temelj razrednega boja in bodo s svojim progresivnim prispevkom uplivala tudi na politične stranke, da bodo uvedle tudi državni davek po načelu progresije in to ne samo na papirju, kakor dosedaj, ampak tudi v dejanju. Potom progresivnih oddaj pridobivamo tla za enako pravno življenje, kateremu bo sledil končni cilj socializma. (Odobranje.)

Gospodarstvo.

— Industrijsko-obrtna vzorčna izložba v Mariboru, združena z vrtnarsko, vinsko umetniško in gradbeno razstavo (od 15. do 26. avgusta 1923). Prijavni rok samo do 1. julija! Te dni so se razposlale prijavnice vsem industrialcem in obrtnikom. Če kateri ni sprejel prijavnice, naj se nemudoma obrne na Upravo razstave, Maribor, Aleksandrova cesta 22, telefon št. 325. Opozarjamo vse razstavjalce, da morajo biti točno in razločno izpolnjene prijavnice vposlane razstavnemu odboru najkasneje do 1. julija t. l. Po tem roku došle prijavnice se bo uvaževalo samo, če bo na razpolago dovolj prostora. S prijavnico naj se nakaže na plačilo, s katerim se krijejo upravni

stroški. Naplačilo se pri končnem obračunu za najemnine itd. odračuna. — Vinska razstava, ki je lani krasno uspela, se tudi letos priredi, na kar opozarjamo vse vinogradnike, da se pravočasno prijavijo. — Vrtnarska razstava. Tudi letos so se vrtnarji priključili obrtnikom ter prirede na lanskem razstavnem prostoru svojo II. vrtnarsko razstavo, ki je že lansko leto kot prva te vrste, vzbujala vsestransko pozornost. Opozarjamo na to razstavo vse vrtnarje. — Gradbena razstava. Gradbena stroka, ki pri nas skoraj popolnoma počiva, bo letos v večjem obsegu zastopana na razstavi. Razstavljeni bodo vzorci raznih novodobnih in modernih zidov, ki omogočajo hitro in cenejšo gradbo hiš. Razstava je veljavna za vse, ki nameravajo graditi, posebno pa še za razne gradbene zadruge posameznih stanov. Poleg domačih gradbenih podjetij se bo udeležilo razstave tudi več inostranskih podjetnikov z najnovejšimi modeli. — Vsa pojasnila glede razstave daje Uprava razstave v Mariboru, Aleksandrova c. 22, telefon št. 325.

Pleši, pleši, mucika...

(Malo kritike k sobotnemu plesnemu večeru v celjskem gledališču.)

Človek, ki živi v današnji »moderini« dobi buržujskega razpadanja, se mora pač kolikortoliko objektivno orientirati se po vsej sedanjosti družbi, da ga ne najde kakšen napad nepravilnega. Najboljše je, če pozna vso gnulobo buržazije, samo paziti mora, da se tudi njega ne prime gnuloba modernosti. Danes je moderen samo tisti, ki se zna prvi hip uživati v vsak, čeprav se tako umazan položaj, ki zna vporabiti vsako najmanjšo priliko v »svojo korist«. Če pride v dotik z žensko dvomljivo vrednostjo, postane tudi on dvomljiv, ker ga drugače ljudje zasmehujejo. Če zavijajo njegovi spremljevalci oči pobožno k nebesom, jih zavija on še pobožneje, ker iz takta ne mara nasprotovati sočloveku. Danes so ljudje tako navezani na takozvani »bon ton«, da brez njega sploh izhajati ne morejo.

Podobno je z umetnostjo. Človek, ki je v resnici velik sovražnik umetnosti, se izdaja v gotovi družbi sam za umetnika, ker se noče kregati z ljubitelji umetnosti. Buržujska umetnost uči takole: Če vidiš da joče tvoj sočlovek, ganjen od umetniških užitkov, potegni še ti robec iz žepa in briši če ne krokodilovih solza pa vsaj suha lica. Če si v gledališču in je na odru kaka znana umetniška avtoriteta, bij z rokami vkup, če slišiš ploskanje od vseh strani. Če pade med predstavo kaka zasoljena besedica, ali če se opazi od kod kak čudnejši gibljajček udkov, zakrohoči se, sicer ognušiš od pregromkega gledališkega šundra. In ker so taki danes vsi buržujski hlapeci, zato je toliko umetnikov; ker drug drugega posnemajo, zato je toliko joka in sočustvovanja polnih src. Ker gledalci drug drugega posnemajo v ploskanju, zato uživa kak pri-smuknjen igralec toliko ugleda. Ljudje naravnost tekmujejo, kdo bo bolj »klopkal« ali pa kričal: živijo!

Sobotni večer mi je to v novi luči pokazal. Danes je smeh popolnoma propadel, ves je v službi gnusnega poželjenja in nesramnih šal. Kakšna duhovita šala, ki je odmevala v časih poštenosti od samega smeha, leži danes po-teptana v najnižjem blatu, če ni oblečena v kako nesramnost. Zlato je polrgano z nje in ovito okoli — zmazkov.

Ne samo od vojne pokvarjeni ljudje, tudi mlajši so taki, da celo še hujši. Človeka, o katerem bi si mislil, da je inteligenčen in vsaj malce pošteno čuteč, najdeš danes med najdivjejšimi. Dijaštvo, nekoč polno idealov, bije danes z nogami ob tla od same razbrzdaneosti, če opazi kak udek Evine hčere. Vprašujem se, ali leži krivda na njem samem, ali na — vzgoji. Najbrže na obojem, največ pa na buržujski moderni morali, ki je polna laži in spletk in — rujnega vinca. Pri taki morali ni čuda, če hodijo k kakšnim predstavam ljudje, ki zmažejo človeku še tisto malce užitka, ki bi ga imel ob študiranju predstave. Škoda, da postaja gledališče danes judovska prodajalna sredi ceste, kjer se ljudje med seboj preklajajo, kaj pomeni tak in tak gibljaj.

**Pridobivajte
»Napreju« naročnikov!**

France Kremen.

(Po avtoriziranem prevodu Ivana Moleka.)

Prav tako je bilo zastoj vsako govorjenje o nevarnosti militarizma. Fantje so poznali vse nevarnosti militarizma — za kajzerja. Mož, ki je znal pomeriti s puško in prevrtni mačko na šest sto jardov dalje — je vso skrb zaradi militarizma prepuštil mački. Tako so o tej stvari sodili mladi, žilavi rekrutje, ki so se učili korakati v blatu, spati na dežju, žvečiti preprožne žebličke in mleti Hune v kašo za jeternice. Njihova naloga je bila zmagati, in delo za izvršitev naloge, grozno, kakor je bilo, jim je bilo kakor svatba; drug drugega so hoteli prekositi v železnosti, grobosti, imenovali so se »sivi medvedje« in »divji mački« in kdo ve, kaj še vse; prepevali so si pesmi o svojem zanosu in neustrašenosti in njihovo geslo je bilo »Stopi v vrsto!« O, zelo grampava je bila atmosfera v taboru za sanjača in utopista! France Kremen je naposled molčal in bal se je celo govoriti s par socialisti, ki jih je bil našel med rekruti in s katerimi bi bil včasih rad pokramljal o svetovnih dogodkih.

Ob večerih so imeli kinematografske predstave, koncerte in predavanja — o vojni seveda. Vse te prireditve so se vršile v velikih dvoranah, ki jih je zgradila »Družba krščanskih mladencev«, organizacija, katero je France srčno sovražil. Bil je prepričan, da je ta organizacija orodje izkoriščujočih razredov, ki jim drži v pokorščini sužnje z belimi ovratniki. Ampak v vežbališkem taboru ni mogel nihče živeti, da ga ne bi bila Y. M. C. A. opozorila nase. Nekega večera je bil France povabljen k predavanju in šel je iz dolgočasia.

Bil je saržent Ebenezer Kolin, ki je prišel iz daljne Flandrije in pripovedoval fantom, kakšni zlikovci so Huni. Kolin je govoril pošastno angleščino, kakršne France še ni slišal in tudi razumel ni vsega, ali bil je prepričan, da je mož pravi saržent, ker nihče bi ne mogel pačiti govorice na ta način. »Če krete v Wipers (Ypres),« je dejal govornik »fidite tam stare sifolase žene, otroge, gagar majhne, bele dukove. Recite jim: Idite, Uni bodo vsak čas tujaj, pa nočejo iti, ger nimajo nigjer svojega doma.«

Ampak vzlic težavam njegovega jezika je saržent razodeval v sebi človeka. Rad se je šalil — norčeval se je iz smrti, ko mu je gledala v obraz, in zbijal je šale, stoječ vso noč v

strelnem jarku, polnem ledene vode, ko mu je mrzla voda curljala za vrat. Saržent je dejal, da so reči, katerih ne bi storil »Unu«, čeprav bi jih »Un« storil njemu. Imel je srce — in vojna z vsemi svojimi strahotami ga ni ponižala na zver. France se je spomnil srditih razprav na socialističnih sestankih v Leesvillu o vprašanju, če so zavezniki kaj boljši od Nemcev, na primer, dali bi zavezniki ravno tako potapljali potniške parnike z ženami in otroci, če bi bilo to potrebno za pridobitev zmage. Saržent Kolin ni razpravljajal o tem vprašanju, temveč je preprosto pokazal bojovnika v sebi. »Mi igramo pravilno, sovražnik pa ne,« je rekel. »Kadar igrate, pazite, da boste igrali pošteno.«

Tri leta in osem mesecev je France poslušal povesti o grozodetstvih in tri leta in osem mesecev ni verjel vanje. Ampak zdaj je petelinasti saržent povedal dogodbu o svojem tovarišu, ki je bil ranjen pri nočnem napadu »Unov« in on, saržent, je hotel tovariša rešiti. Vlekel ga je s seboj, toda končno ga je moral pustiti v vasi, katero so Nemci nekaj hipov pozneje osvojili. Proti jutru so Angleži izvršili protinapad in zopet osvojili vas. Saržentov tovariš je bil še živ, dasiravno je bil pribit na hlevna vrata z bajoneti skozi roke in noge. Ko je saržent dokončal, je bilo slišati zamolklo mrmranje po vsej dvorani in par tisoč moških je stisnilo ustnice, skrčilo pesti in bili so pripravljeni na veliko delo v Franciji.

Baš zdaj, je dejal saržent, izvršujejo Nemci svoj največji; najobupnejši napad. Angleži so na robu in s hrbti ob zidu. In zdaj je odvisno od fantov in mož v vežbaliških taborih Amerike, kako izpade nemški naval. Edino ameriška armada še lahko vrže Nemce nazaj in reši ostali svet, da ne pade pod kopita hunskega nestvora. Ali izvrše Američani svojo nalogo? France Kremen je slišal odgovor iz dvatisoč mladih grl in pacifist v njem se je pogreznil še globlje.

Ampak pacifist ni mogel nikoli dokraja umolkneti. Vojna je krivična! Vojna je krivična! Zločinsko in brutalno je, da ljudje na ta način poravnajo svoje spore. Če bi človeška bitja ne bila dovolj inteligentna in pametna — ali tudi to še ne opravičuje vojne! Človek mora ineti načela in se jih držati — kako drugače naj izboljša svet po svoji želji? Da, vojna je krivična! Toda vojna je tukaj — in obtožba, da je krivična, je ne ustavi! Kaj za vraga naj stori siromašen človek? Dalje prihi.

Čitajte naš tisk!

Dnevnik »NAPREJ« stane mesečno Din 20—
 Tednik »LJUDSKI GLAS« stane mesečno » 4—
 Mesečnik »NAŠI ZAPISKI« stane letno » 25—
 Karel Marks in Friderik Engels: »KOMUNISTIČNI MANIFEST« » 1—
 Bauer - Uratnik: »POT K SOCIALIZMU« » 1—
 »SOCIALIZEM IN VERA« broširana » 7—
 lepo in trdo vezana » 9—
 F. Engels - Žagar: »RAZVOJ SOCIALIZMA« od utopije do znanosti, stane » 5—
 Naroča se v Celju, pošt. predal št. 43.

Osebná naročila v Celju, Strossmayerjeva ulica 1. l. nad.
 (Zvezna tiskarna.)

»DELAVEC« glasilo Stokov. kom. za Slovenijo, Ljubljana.
 Družinski list »KRES« izhaja mesečno in stane letno Din 40—
 Naroča se v Ljubljani, Židovska ulica 1.

Razširjajte naše časopise in knjige! V izobrazbi in zavednosti je naša moč!

Dopisi.

V znamenju alkohola. V naših krajih, to je v okolici prelepega Laškega trga, je pijančevanje tako razširjeno, da se to prav lahko opazuje na otrokih. Šolski otroci na primer pijejo jabolčnik kakor vodo. In to ne iz potrebe, temveč po neumnih ukazih starišev, ki silijo otroke (in svoje lastne otroke) k takemu zločinu. Ko se je v šoli ustanovil abstinenčni krožek šolskih otrok, so bili stariši odločno proti temu. To se jim je zdelo sila neumna in slišal sem opazke: »Kaj je to človek, ki ne pije vina. Pa študiral je in ne ve, da je vino božja stvar!« In sem se možakarju, ki mi je prinesel vedro vina, da bi mu oprostil otroka šolskega pouka, silno zameril, ker ga nisem sprejel. In marsikateri kmet me postrani gleda, ker

ne maram piti pri njem. Tako na primer sta se izvršila v št. Rupertu tekom štirih mesecev dva uboja radi pijanosti in to v eni in isti gostilni. In oblast se niti toliko ne gane, da bi vsaj za nekaj časa zaprla dotično gostilno. Toliko za enkrat. Drugič bomo tudi pojasnili in razložili kako dajejo poklicani faktorji s svojim pijančevanjem ljudstvu prelepe vzglede.

* Na Poljskem je vlada v krizi.
 * Grki pa Turki so se v Lozani končno sporazumeli. Grki so — nam prepuštili mesto Karagač kot plačilo za pomoč naše delegacije.
 * V Črno morje so Angleži dirigirali svoje brodograditelje, da prestrašijo boljševike. Ti so priliko izrabili, da so poaretirali zopet par sto menjševikov in 15 georgijskih ustrelili, češ, da so špionirali za Angleže. Z buržoazijo so v sporu — maščujejo pa se nad socialističnimi proletarci!

AND. JAKIL tovarna kož in čevljev d. d.
 prodajalna LJUBLJANA, Poljanska cesta št. 13

Bogato skladišče moških, ženskih in otroških čevljev iz teletjega boksa v vseh barvah, govejega boksa in rjave kravine.

Solidno delo!

Nizke cene!

Slavenska banka d. d., Zagreb.

Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24.

Delniška glavnica in rezerve Din 50,000.000.—

Vloge čez Din 125,000.000.—

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gorjuna Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Velikovec, Vršac.

Ekspoziture:

Jesenice, Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka.

Agencije:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afilijacije:

Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35; Bankhaus Milan Robert Alexander, Wien 1., Augustinerstrasse 8.

Izvršuje v s e bančne posle najkulantneje.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot
 (v imenu pokr. odb. SSJ in KDZ).
 Odgovorni urednik: Franjo Koren.
 Tisk Zvezne tiskarne v Celju.

Širite proletarski tisk!

V službo sprejme večja tovarna samostojnega, treznega in zanesljivega

elektrikarja,

izučenega ključavničarja ali mehanika, ki ima obilnostno potrjeno zmoglost nadziranja elektr. naprave visoke napetosti, se razume izvršno na nje vod in napravo razsvetljave, dalje na popravila elektr. motorjev ter na izvršitev visokih instalacij. Po preizkušanju je služba trajna in plača dobra. Pismenim portudbam je priložiti prepise spričeval ter natanko navesti dosedanje službovanje. Istotako zahtevke glede plače. Ponudbe je vpsolati pod »Tovarna 777«, Maribor, poštneleže, glavna pošta.

Novosti

za damske kostume
 v največji izbiri pri
 A. & E. Strossmayer
 Ljubljana, Mestni trg št. 16

Treba da
Fellerjev Elzafluid
 Povsod kupiti morete!

Ako ustanovite, da Fellerjev pravi Elzafluid kje nemorate dobiti, prosimo sporočite, takoj dobite sporočilo za Vas najugodnejše mesto, kje se prodaja

TO JE NAJBOLJŠE
 KAR SEM KEDAJ OKUŠAL!

Pravi Fellerjev Elzafluid kot dobrodejno sredstvo za drgnjenje! Za udel za vrat! Za glavo! Za zobe! Za negovanje kože! Kot kosmetikum! Za negovanje ust! V zim! V leto! Pri tisoč priložnostih pokaže se blagodejnost, bolečine lajšuje, ko risten in mnogostransko uporabljen. Je veliko močnejši in bolj delujoč kakor fracosko žganje in najboljšje sredstvo te vrste! Nekoliko kapljic zadostuje, da tudi vi rečete:

TO JE NAJBOLJŠE
 KAR SEM KEDAJ OKUŠAL!

Skupaj s pakovanjem in poštnino stane:

3 dvojn. ali	1 špec. steklenica	Din 24—
12 » » »	4 » steklenice	» 84—
24 » » »	8 » steklenic	» 146—
36 » » »	12 » » »	» 208—

Kot primot: Elza-obliž zoper kurja očesa 2 dinarja in 3 dinarje; Elza-mentolni črtniki 4 dinarje; Elza-švedska tinktura za želodec 10 dinarjev; Elza-zagorski prsni in kašeljni sok 9 dinarjev; Elza-ribje olje 20 dinarjev; Elza-voda za usta 12 dinarjev; Elza-kolonska voda 15 dinarjev; Elza-šumski miris za sobo 15 dinarjev; Glycerin 4 dinarje in 15 dinarjev; Lysol, Lysoform 12 dinarjev; Kineški čaj od 1 dinarja dalje; originalno Radikum francosko žganje, velika steklenica 13 dinarjev; Elza-mrčesni prašek 7 dinarjev, strup za podgane in miši 7 dinarjev. Za primot se pakovanje in poštnina posebej računa.

Na te cene se računa sedaj še 5% doplačila. Adresirati je na: **Evgen V. Feller**, lekarnar, **Stubica Donja**, Elzatrž št. 358, Hrvatsko.